

Tisková zpráva

Voličské preference, faktory rozhodování a témata voleb do Evropského parlamentu v dubnu 2019

- ⊙ Pokud by se v dubnu 2019 konaly volby do Evropského parlamentu, byla by odhadovaná volební účast 27 %.
- ⊙ Voličské preference v této tiskové zprávě nejsou předpovědí výsledků voleb, ale poskytují pouze informaci o rozložení voličské podpory v době sběru dat. Voličské preference nelze přímo srovnávat s reálným volebním výsledkem ani z nich nelze přímo odvodit pravděpodobnost vstupu do parlamentu, protože zahrnují i osoby, které pravděpodobně dorazí k volbám, ale ještě neví, koho by volili.
- ⊙ V souvislosti s nadcházejícími volbami se otázka zjišťující volební účast změnila. V předešlých šetřeních se pokládaná otázka vázala k hypotetickým volbám v příštím týdnu, zatímco otázka pokládaná v aktuálním šetření se vztahuje k reálným volbám konaným ve dnech 24. a 25. května 2019.
- ⊙ Další metodologickou změnou v tomto šetření bylo upravení tradičně pokládané otevřené otázky na uzavřenou, tedy otázku s použitím seznamu kandidujících politických stran, hnutí a koalic. Srovnatelnost s předešlými měřeními je proto pouze orientační.
- ⊙ Nejvyšší podporu mezi pravděpodobnými voliči má hnutí ANO (28 %), následované ODS (12 %), Piráty (10,5 %) a KSČM (10 %). Přibližně 10 % respondentů, kteří pravděpodobně dorazí k volbám, zatím neví, koho volit.
- ⊙ Posuny v podpoře politických subjektů v čase nejsou statisticky významné a mohou být způsobené náhodným kolísáním měření, případně změnou metodologie.
- ⊙ Z hlediska témat důležitých pro rozhodování u voleb převládá mezi respondenty důraz na domácí témata (35 %) oproti tématům týkajících se EU (10 %).
- ⊙ Co se týče konkrétních témat, vysoký podíl odpovědí neví (27 % respondentů neví, jaké je pro ně osobně důležité téma voleb) i tematická rozříštnost naznačují, že potenciální voliči zatím v předvolební kampani nezaznamenali jedno velké jednotící téma. Nejčastěji zmiňovaným tématem jsou běženci a migrace (15 %), i to však zmínil relativně nízký podíl dotázaných.

Zpracoval:

Matouš Pilnáček

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR

Tel.: 210 310 591

E-mail: matous.pilnacek@soc.cas.cz

Ve svém pravidelném šetření se CVVM SOÚ AV ČR opět zaměřilo na blížící se volby do Evropského parlamentu (EP). Položené otázky zkoumaly ochotu zúčastnit se voleb, kterou politickou stranu či hnutí by v nich lidé případně volili a na základě čeho se občané rozhodují při volbě strany. Na základě otázky ohledně volební účasti je odhadnuta pravděpodobná volební účast, která je použita i ke konstrukci voličských preferencí. Tyto zohledňují pravděpodobnost účasti u voleb, a kromě voličů preferujících konkrétní stranu explicitně zobrazují nerozhodnuté voliče.

I. ÚČAST VE VOLBÁCH

V souvislosti s nadcházejícími volbami se otázka zjišťující volební účast změnila. V předešlých šetřeních se pokládaná otázka vázala k hypotetickým volbám v příštím týdnu, zatímco otázka pokládaná v aktuálním šetření se vztahuje k reálným volbám konaným ve dnech 24. a 25. května 2019. Aktuální data týkající se volební účasti proto nejsou plně

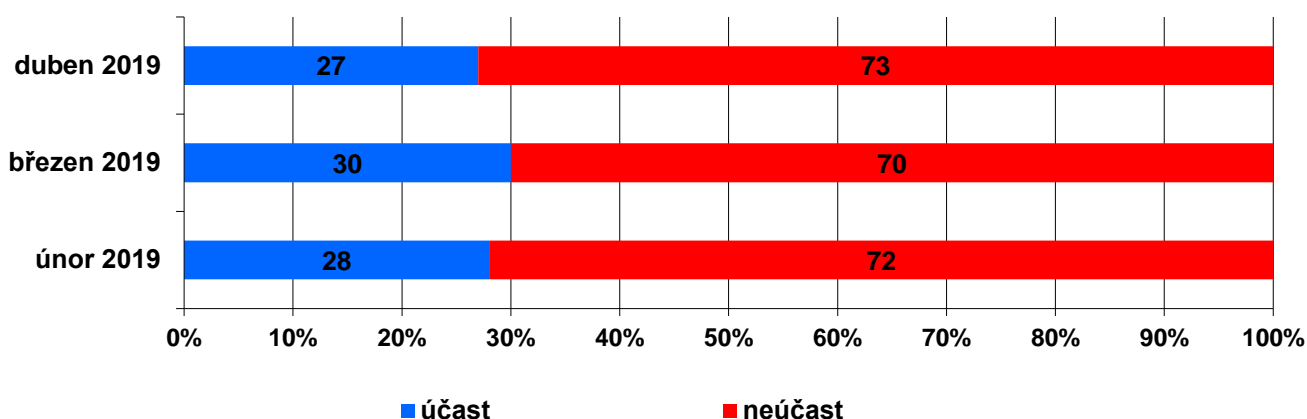
srovnatelná s výsledky zaznamenávanými v předešlých měsících, nicméně i tak je lze minimálně orientačně srovnávat.

Všem dotazovaným s volebním právem, byla položena otázka týkající se volební účasti¹. Na otázku odpovědělo kladně 43 % dotázaných („rozhodně ano“ 20 % a „spíše ano“ 23 %), 49 % záporně („spíše ne“ 13 %, „rozhodně ne“ 36 %). Zbytek dotázaných (8 %) zvolil odpověď „nevím“.

Podle získaných dat je deklarovaná volební účast výrazně vyšší, než reálná účast ve volbách do Evropského parlamentu v květnu 2014 (18,2 %), a také vyšší než v předchozích volbách v roce 2004 (28,3 %) a 2009 (28,2 %). Ačkoliv se úroveň účasti může v současných volbách změnit, je nepravděpodobné, že by dosáhla úrovně 43 %. Při odpovědích na otázku ohledně volební účasti pravděpodobně dochází ke zkreslení, kdy se respondenti v některých případech chtějí ukázat jako politicky angažovanější, případně přeceňují svou motivaci k účasti u voleb do EP.

Na základě analýz předchozích šetření před dřívějšími volbami do EP a současných dat byla určena pravděpodobnost účasti každého respondenta, podle jeho odpovědi na otázku na volební účast. Osoby, které zvolily odpověď „rozhodně ano“, mají pravděpodobnost 80 %, „spíše ano“ 40 %, „spíše ne“ a „nevím“ 10 %. U respondentů, kteří zvolili možnost „rozhodně ne“, předpokládáme nulovou pravděpodobnost účasti. Na základě této úpravy dat odhadujeme účast ve volbách v době sběru dat na 27 %.

Graf 1: Odhadovaná volební účast ve volbách v době sběru dat (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, respondenti starší 18 let, osobní rozhovor.

II. VOLIČSKÉ PREFERENCE

Voličské preference představují rozložení voličských hlasů jednotlivým politickým stranám a hnutím společně s respondenty, kteří sice k volbám s určitou pravděpodobností dorazí, ale ještě neví, koho volit. **Voličské preference tak nejsou předpovědí výsledků voleb a nelze je přímo srovnávat s reálným volebním výsledkem a ani pomocí nich není možné odhadnout pravděpodobnost vstupu do parlamentu či počet získaných mandátů. Poskytují pouze informaci o rozložení voličské podpory v době sběru dat.** Voličské preference jsou konstruovány na základě otázek na volební účast a volbu strany².

Do voličských preferencí vstupují respondenti na základě **deklarované volební účasti** vždy s vahou podle zvolené odpovědi. Každý respondent má tedy podle své odpovědi přiřazen koeficient vyjadřující pravděpodobnost účasti ve volbách, se kterým vstupuje do voličských preferencí. Osoby, které zvolily odpověď „rozhodně ano“, mají

¹ Znění otázky: „Dne 24. a 25. května 2019 se budou konat volby do Evropského parlamentu. Půjdete volit? Rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne, nebo nevíte?“

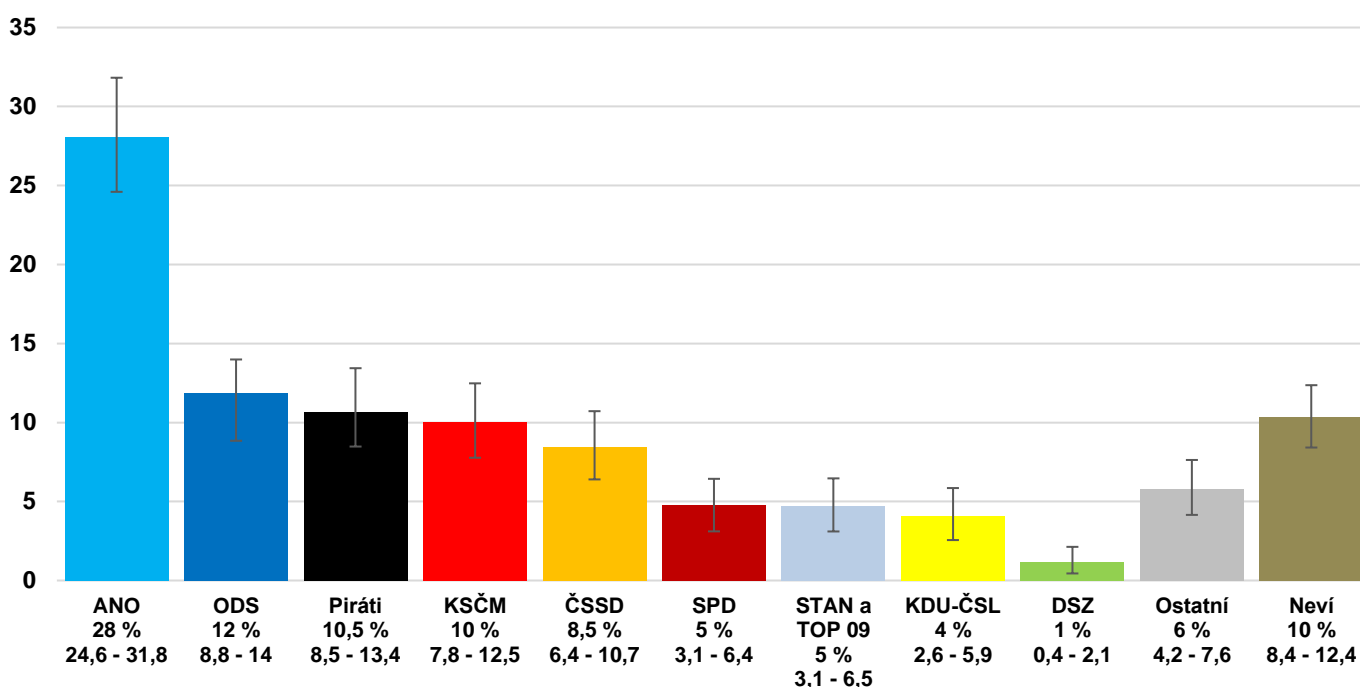
² Znění otázky: „Pokud k volbám půjdete, kterou stranu budete volit?“ (respondentovi byl předložen seznam kandidujících subjektů).

pravděpodobnost 80 %, „spíše ano“ 40 %, „spíše ne“ a „nevím“ 10 %. U respondentů, kteří zvolili možnost „rozhodně ne“, předpokládáme nulovou pravděpodobnost účasti a na otázku na volbu strany již neodpovídají.

Všem dotázaným s volebním právem, kteří účast ve volbách nevyloučili, byla položena uzavřená otázka (se seznamem kandidujících politických stran, hnutí a koalic³) mapující, kterou stranu by dotázaní volili za předpokladu, že k volbám půjdou. Do voličských preferencí jsou pak zahrnuti jak respondenti, kteří uvedli konkrétní stranu, tak i ti, kteří ještě neví, koho volit.

V grafu 2 jsou zobrazeny aktuální voličské preference konstruované na základě výše popsaných proměnných a postupů. Do voličských preferencí do EP vstupuje v dubnu 2019 celkový počet 623 respondentů. Šedé úsečky v grafu 2 a rozsahy uvedené pod názvy stran vyjadřují intervaly spolehlivosti jednotlivých výsledků na hladině 95 %. Znamená to tedy, že pokud bychom se dotázali celé populace, a nikoliv jen výběrového souboru, jednotlivé hodnoty by se s pravděpodobností 95 % nacházela v tomto rozmezí. Pro podrobnější informace o intervalech spolehlivosti viz slovníček pojmů na konci tiskové zprávy.

Graf 2: Voličské preference do Evropského parlamentu – duben 2019 (v %)

Pozn.: V grafu jsou uvedeny pouze strany, jejichž podpora ve voličských preferencích dosahuje alespoň 1 %, strany s nižší podporou jsou zahrnuty do kategorie „Ostatní“. Kromě stran a hnutí uvedených v grafu se ve voličských preferencích s nižší frekvencí objevily ROZUMNÍ a Národní demokracie, PRO Zdraví a Sport, Svobodní, Liberland a Radostné Česko, ANO, vytrollíme europarlament, Alternativa pro Českou republiku 2017, Vědci pro Českou republiku, Pro Česko, Klub angažovaných nestraníků, HLAS, Strana nezávislosti České republiky, Agrární demokratická strana, CESTA ODPOVĚDNÉ SPOLEČNOSTI, Česká Suverenita, DSSS, PATRIOTI PRO NEUTRALITU, TVŮJ KANDIDÁT, Volte Pravý Blok www.cibulka.net, Moravané (strany jsou seřazeny podle velikosti podpory).

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 30. 3. – 10. 4. 2019, do voličských preferencí vstupuje 623 respondentů starších 18 let, osobní rozhovor, data vážená koeficientem volební účasti.

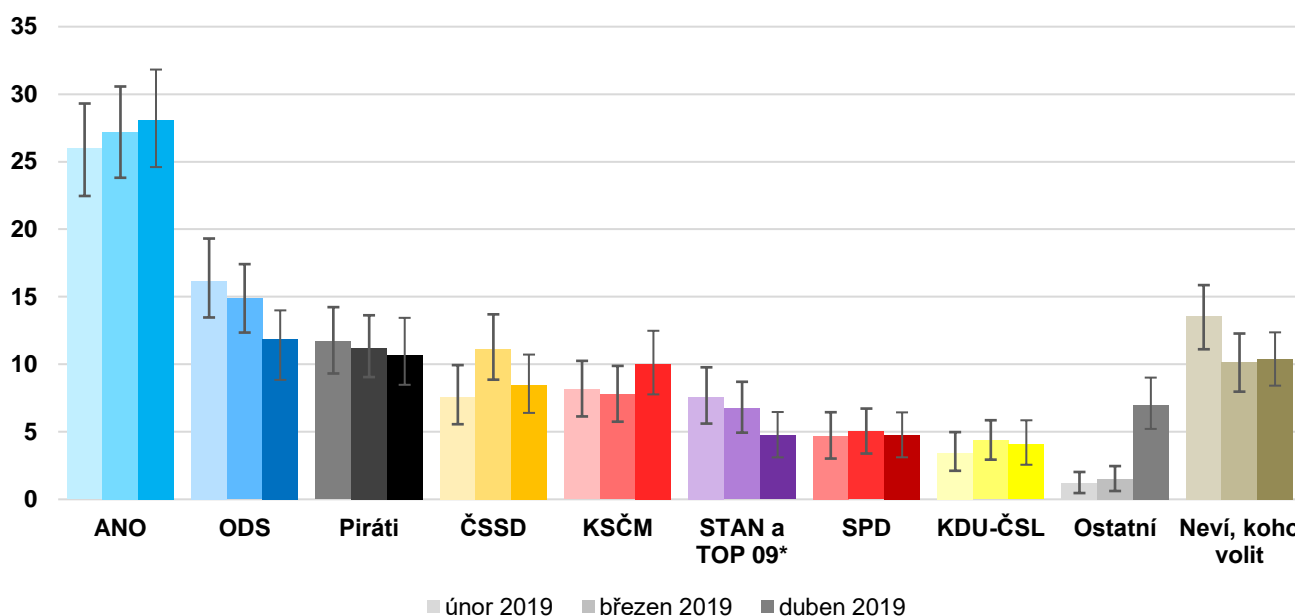
V grafu 3 vidíme srovnání výsledků voličských preferencí z února, března a dubna 2019. V únorovém a březnovém šetření byla otázka na volbu strany pokládána jako otevřená (tedy bez seznamu kandidujících politických subjektů), zatímco v dubnu byla položena uzavřená otázka (respondentům byl předložen seznam kandidujících subjektů). Zároveň otázka ohledně volební účasti již nebyla pokládána hypoteticky, ale směřovala k reálnému termínu voleb.

³ V průběhu šetření (5. 4. 2019) došlo k odmítnutí kandidátní listiny Moravské a Slezské pirátské strany. Strana byla v rámci šetření součástí seznamu stran, ale nebyla vybrána žádným respondentem.

Srovnatelnost s předešlými měřeními je proto pouze orientační a některé posuny v podpoře stran, hnutí a koalic tak mohou být způsobeny změnou metodologie. To se týká zejména kategorie „Ostatní“, kdy dotazovaní vlivem předloženého seznamu pravděpodobně častěji vybírali i méně známé kandidující subjekty. Došlo tak k větší heterogenitě odpovědí a tato kategorie oproti předešlým měřením výrazně narostla (na 6 %).

Co se týče konkrétních kandidujících subjektů, změna metodologie má největší potenciální dopad na podporu koalice Starostové (STAN) s regionálními partnery a TOP 09. Podpora tohoto subjektu byla v únoru a březnu odhadována sečtením preferencí pro STAN, TOP 09, Zelené a koalici STAN a TOP 09. V dubnovém šetření byla již dotazována konkrétní kandidující koalice. Pozorovaný mírný pokles podpory koalice mezi březnem a dubnem ovšem není statisticky významný a nelze mu tak připisovat věcnou důležitost. Mezi ostatními stranami lze pozorovat nejvýraznější pokles u ODS, který je ovšem na hraně statistické významnosti a i vzhledem ke změně metodologie ho nelze interpretovat jako pokles podpory. Ani posuny v podpoře dalších stran a hnutí nejsou statisticky významné a mohou být způsobeny náhodným kolísáním měření.

Graf 3: Vývoj voličských preferencí do Evropského parlamentu (v %)

Pozn: V únorovém a březnovém šetření byla pokládána otevřená otázka (bez nabídky odpovědí) na volbu strany, zatímco v dubnu byla položena uzavřená otázka (byl předložen seznam kandidujících subjektů). Údaje proto nejsou přímo srovnatelné a některé posuny v podpoře stran, hnutí a koalic tak mohou být způsobeny změnou metodologie.

* Podpora koalice STAN a TOP 09 vznikla v únorovém a březnovém šetření sečtením preferencí pro STAN, TOP 09, Zelené a koalici STAN a TOP 09. V dubnovém šetření byl předkládán seznam kandidujících subjektů a sloupec tedy zobrazuje podporu konkrétní kandidátní listiny.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, respondenti starší 18 let, osobní rozhovor, data vážená koeficientem volební účasti.

III. FAKTORY ROZHODOVÁNÍ A TÉMATA

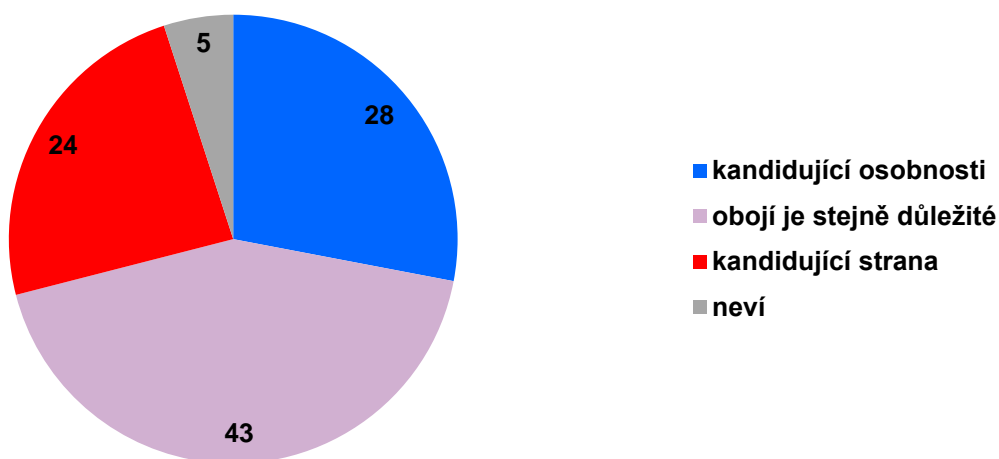
Kromě otázek ohledně účasti ve volbách do EP a volby strany byly dotazovaným, kteří nevyloučili účast u voleb, položeny doplňující otázky ohledně jejich rozhodování před volbami do EP. Konkrétně se jednalo o to, zda je pro respondenty při jejich rozhodování důležitější kandidující strana, nebo osobnosti, které kandidují⁴, zda pro ně budou

⁴ Znění otázky: „Co pro Vás bude při rozhodování o tom, komu dáte svůj hlas, důležitější? Konkrétní osoby, jejich pověst, vystupování apod. bez ohledu na to, která strana je navrhla, nebo to, za kterou stranu či hnutí tyto osoby kandidují, a až potom o jakou osobu se jedná, nebo je pro Vás obojí stejně důležité?“

při rozhodování o výběru strany důležitá spíše evropská, nebo domácí témata,⁵ a jaké téma je pro ně ve volbách důležité⁶.

V grafu 4 je zobrazeno rozložení odpovědí na otázku, zda je důležitější kandidující strana nebo osobnosti. Více než čtvrtina respondentů (28 %) považuje za důležitější konkrétní osoby, jejich pověst či vystupování, a naopak pro necelou čtvrtinu populace (24 %) je důležitější, za jakou stranu osoby kandidují. Pro největší část dotázaných (43 %) jsou důležité jak osobnosti, tak strany za které kandidují. Podrobnější analýza ukázala, že větší tendenci volit na základě kandidujících osobností mají ženy než muži. Na kandidující stranu naopak kladou větší důraz voliči ANO a ČSSD.

Graf 4: Je pro volbu důležitější kandidující strana nebo osobnosti? (v %)

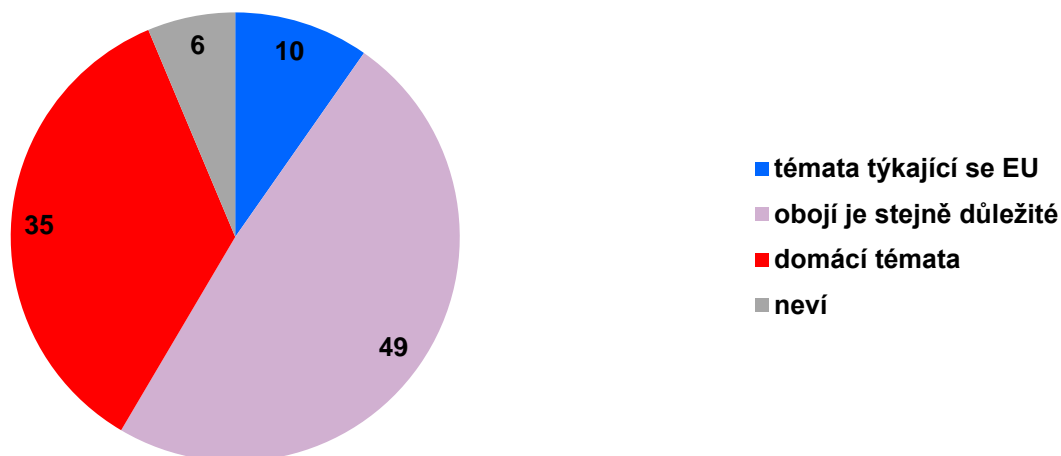
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 30. 3. – 10. 4. 2019, 648 respondentů, kteří nevyloučili účast u voleb do EP, osobní rozhovor.

Co se týče odpovědi na otázku, jaká témata jsou pro voliče při rozhodování důležitější, zdá se, že převládají spíše domácí témata. Ty preferuje přibližně třetina dotázaných (35 %) nad tématy týkající se EU, které upřednostňuje pouze desetina respondentů (10 %). Pro přibližně polovinu respondentů (49 %) jsou ovšem důležité, jak domácí témata, tak témata týkající se Evropské unie. Na domácí témata se častěji zaměřují ženy ve srovnání s muži. Z hlediska sympatií k jednotlivým stranám jsou domácí témata méně důležitá pro voliče Pirátů. Stejnou důležitost domácím i evropským tématům připisují častěji oproti ostatním respondentům voliči ANO, vysokoškolsky vzdělání a obyvatelé Prahy.

⁵ Znění otázky: „A co pro Vás bude při rozhodování o tom, komu dáte svůj hlas, důležitější z následujícího hlediska? Budou to témata týkající se Evropské unie, domácí témata nebo je pro Vás obojí stejně důležité?“

⁶ Znění otázky: „Které téma je pro Vás osobně nejdůležitější v těchto volbách do Evropského parlamentu?“ (otevřená otázka)

Graf 5: Jsou pro volbu důležitější témata týkající se EU nebo domácí témata? (v %)

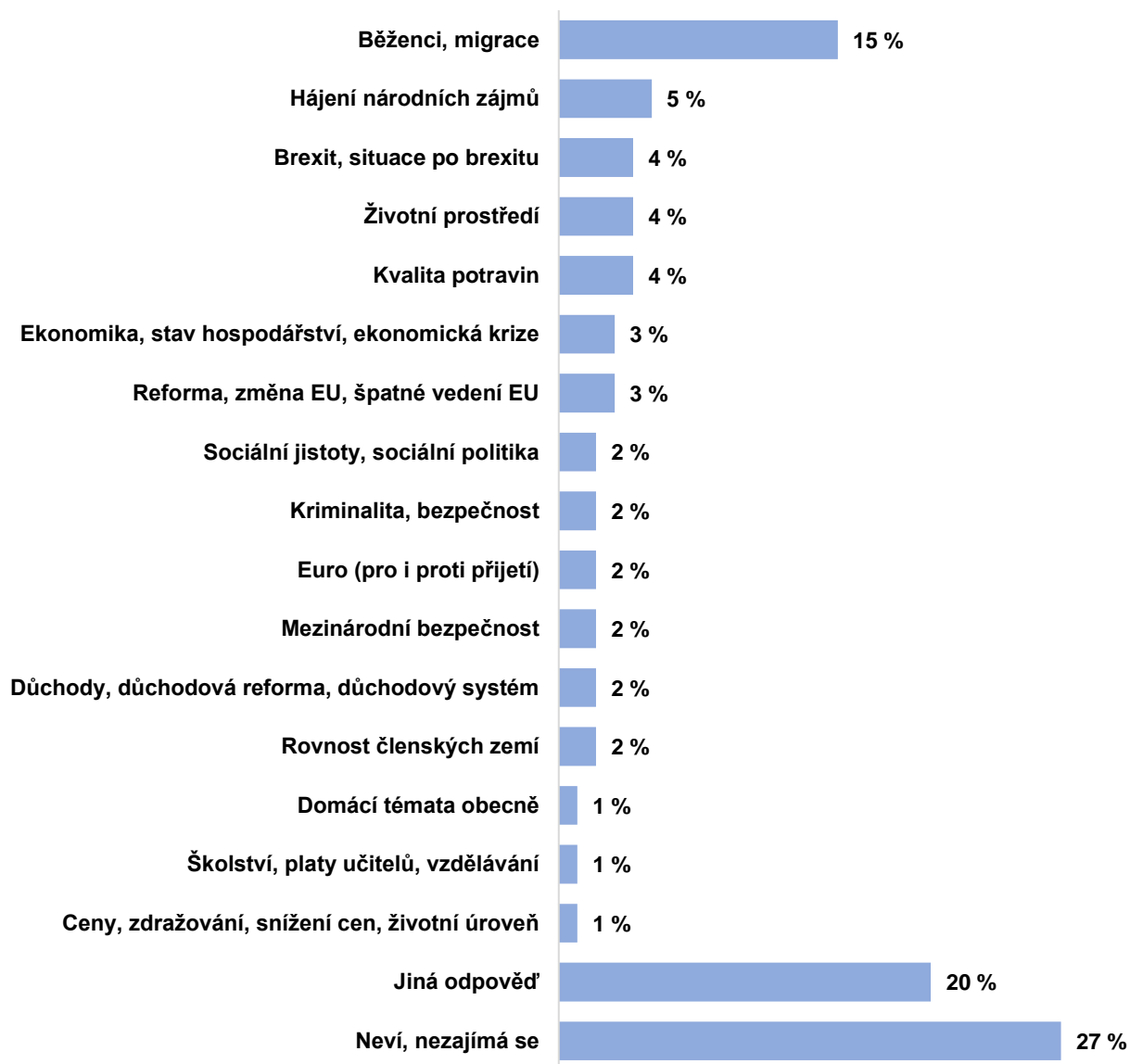

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 30. 3. – 10. 4. 2019, 648 respondentů, kteří nevyloučili účast u voleb do EP, osobní rozhovor.

Respondentům, kteří nevyloučili účast u voleb, byla dále položena otevřená otázka (tj. bez seznamu možností), které téma je pro ně osobně při volbách nejdůležitější. Odpovědi respondentů pak byly rozřazeny do jednotlivých kategorií. Výsledky v grafu 6 tak reflektují, co se respondentům vybaví jako první, pokud jsou dotázáni na důležité téma voleb. Základním zjištěním je, že v době šetření mezi respondenty výrazně nedominovalo žádné téma. Největší část respondentů (27 %) nedokázala říci, co je pro ně osobně tématem voleb do EP a druhou nejpočetnější skupinou (19 %) jsou respondenti, kteří uvádí jiné odpovědi, do kterých jsou zahrnuta všechna témata menší než 1 %.

Ze samotných témat dotázání nejčastěji volili tematiku běženců a migrace (15 %), dále pak s velkým odstupem hájení národních zájmů (5 %), téma odchodu Spojeného království z EU (4 %), životní prostředí (4 %) a kvalitu potravin (4 %). Z hlediska jednotlivých skupin respondentů zmiňují migraci častěji osoby, které nejsou ani spokojené, ani nespokojené se svým životem a obyvatelé menších měst (5 000 – 30 000 obyvatel). Jaké je téma voleb dokáží častěji pojmenovat voliči ČSSD.

Graf 6: Jaké téma je pro Vás osobně nejdůležitější ve volbách do EP? (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 30. 3. – 10. 4. 2019, 618 respondentů, kteří nevyloučili účast u voleb do EP, osobní rozhovor.

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v19-04</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>30. 3. - 10. 4. 2019</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1052</i>
<i>Počet dotázaných s volebním právem:</i>	<i>1032</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>214</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem - kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PM.38; PV.108, PV.45, PV.109, PS.25</i>
<i>Kód zprávy:</i>	<i>pv190425</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>25. dubna 2019</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Matouš Pilnáček</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr – takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Interval spolehlivosti – vyjadřuje velikost výběrové chyby, která je způsobena skutečností, že nebyla dotazovaná celá populace, ale pouze její část. Interval spolehlivosti na hladině 95 % zobrazuje rozsah, ve kterém by se s pravděpodobností 95 % nacházel výsledek strany, kdybychom se dotázali celé populace. Výběrovou chybu lze vyčíslit pouze pro výběry, u kterých známe pravděpodobnost vstupu jednotlivců do výběru (například jednoduchý náhodný výběr). U kvótního výběru bohužel tyto pravděpodobnosti nejsou známy, takže rozsahy intervalů jsou pouze orientační. Pro co největší přiblížení reálné hodnotě výběrové chyby je pro výpočet intervalu spolehlivosti využita metoda bootstrappingu s 2 000 opakování, která zohledňuje metodu kvótního výběru. Interval spolehlivosti zobrazuje pouze výběrovou chybu a nezahrnuje další druhy chyb, které mohou být ve výběrovém šetření přítomny.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíří námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.]